

ВИКОРИСТАННЯ ПРАВИЛ ІНКОТЕРМС 2010 ПРИ УКЛАДАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ДОГОВОРІВ

У статті проаналізовано причини використання правил Інкотермс, розглянуто відмінності правил Інкотермс 2010 та Інкотермс 2000, виокремлено переваги використання правил Інкотермс 2010 при укладанні зовнішньоекономічних договорів як способу зменшення ризиків та спрощення укладення договорів між сторонами.

Ключові слова: зовнішньоекономічний договір, правила Інкотермс, міжнародний договір купівлі-продажу, та внутрішній договір купівлі-продажу, обов'язки між сторонами договору, покупець, продавець, ризики, транспортування, доставка, оплата.

T. S. TOMALYA
Khmelnitskiy national university

USE OF RULES OF INKOTERMS 2010 AT ENTERING INTO EXTERNAL ECONOMIC CONTRACTS

A foreign economic treaty is the basic form of external economic relations. The feature of foreign economic treaties (contracts) is consider application of international terms taking into account the International rules of interpretation of commercial terms (Incoterms), which sets right and duties parties of contract, in relation to supplying with a commodity regulates the risks of loss or damage of commodity, and also order of allocation of charges, related to the commodity. From 1936 year of rule of Incoterms periodically looked over in an order to answer changes which take place in world trade and to represent modern practice of realization of agreements of purchase-sale companies. Amendments and adding to the rules of Incoterms were later done in 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000, 2010 years. Last release of rules of Incoterms 2010 represents basic tendencies and changes in the sphere of international and national trade for previous 10 years. By the basic noticeable difference of rules of Incoterms in 2010 from previous releases there is diminishing of amount of terms from 13 to 11, and simultaneously such new positions were here created as: DAP – delivered at place is delivery to the point and DAT – delivered at terminal is delivery to the terminal. Accordingly four terms which in practice was used were rarer in all anointed - DAF, DES, DEQ, and DDU. The rules Incoterms 2010 provide safety and reduce the level of vagueness in foreign economic treaties. In addition brought over flexibility and comfort of Incoterms to him large attention and popularity among the agents of foreign trade activity, that accordingly did Incoterms the main instrument of distributing of risks. These rules sending to the facilitation contractors from the different states of process of conclusion and implementation outwardly of economic contracts by clear formulation and writing fixing of standard conditions of the agreement.

Keywords: foreign economic treaty, rule Incoterms, international contract of purchase-sale, and internal contract of purchase-sale, obligations between parties of contract, buyer, salesman, risks, transporting, delivery, payment.

Постановка проблеми. Для ефективного економічного розвитку держави необхідно налагоджувати міжнародні відносини та здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. В умовах глобалізаційних процесів спостерігається орієнтація господарської діяльності на широкі зв'язки з зарубіжними партнерами, експортно-імпорними операціями тощо. Зовнішньоекономічний договір є основною формою зовнішньоекономічних відносин. У господарському процесі зовнішньоекономічні договори використовуються досить часто. Це обумовлено такою тенденцією, як орієнтація господарської діяльності в умовах глобалізації цих процесів – на широкі взаємозв'язки з зарубіжними партнерами, експортно-імпорними операціями тощо. І для розподілу ризиків між продавцем і покупцем, вантажовласником і вантажоодержувачем найкраще слугує міжнародний документ – Інкотермс 2010, який встановлює права та обов'язки сторін договору щодо поставки товару і регламентує ризики втрати чи пошкодження товару, а також порядок розподілу витрат, пов'язаних з товаром.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аналіз використання Інкотермс в зовнішньоекономічних операціях проводило широке коло зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема Аляб'єва Н.В./, Дикало Д.Л., Дубініна А.А., Сорокіна С.В., Зельніченко О.І. та ін.

Мета дослідження. Проаналізувати необхідність використання Інкотермс в зовнішньоекономічних договорах. Визначити головні зміни, які були введені в Інкотермс 2010 в порівнянні з попереднім документом та проаналізувати причини широкого застосування цих правил. Сформувати зручний розподіл обов'язків сторін відповідно до Інкотермс 2010.

Виклад основного матеріалу. Законодавством України визначено, що зовнішньоекономічний договір це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів діяльності та їх закордонних контрагентів, яка спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності [3].

Виділяють такі основні види договорів зовнішньоекономічної діяльності:

- договір купівлі продажу;
- договір страхування;

- договір зберігання;
- договір перевезення;
- ліцензійний договір;
- договір консигнації.

На сьогоднішній день найпопулярнішим договором як в Україні так і в міжнародній практиці є купівля-продаж. Договір купівлі продажу – це узгоджений сторонами комерційний документ, за яким продавець зобов'язаний передати товар у власність (основа договору купівлі-продажу – передача права власності) покупця, а покупець зобов'язаний прийняти товар і оплатити.

Відмінностями зовнішньоекономічних контрактів купівлі-продажу від звичайного є те, що:

- один з учасників контракту не є резидентом країни-експортера;
- при укладенні та виконанні договору можливим є застосування норм міжнародного приватного права;
- при укладенні та виконанні договору можливим є застосування норм права іноземних держав.

Особливістю зовнішньоекономічних договорів (контрактів) вважається застосування міжнародних термінів з урахуванням Міжнародних правил тлумачення комерційних термінів (Інкотермс).

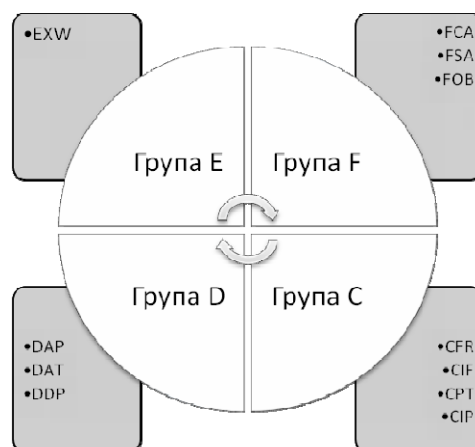
Правила Інкотермс стали важливою частиною механізму здійснення торгівлі: їх включають в контракти купівлі-продажу в усьому світі, вони встановлюють правила та містять інструкції в сфері міжнародної торгівлі для імпортерів, експортерів, юристів, перевізників та страховиків. Вперше ідея створення загальних правил виникла в 1921 році, тоді ж були вони були розроблені Міжнародною торговою палатою і втілені в життя з виходом правил Інкотермс в 1936 році. З 1936 року правила Інкотермс періодично переглядались для того, щоб відповідати змінам, які відбуваються в світовій торгівлі і відображати сучасну практику здійснення компаніями угод купівлі-продажу. Поправки та доповнення до правил Інкотермс були пізніше зроблені в 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000, 2010 роках.

Хоча самі Правила носять рекомендаційний характер, але складаючи договір (контракт), їх використання допомагає у тлумаченні того чи іншого терміну, та запобігає численним непорозумінням.

Остання редакція правил Інкотермс 2010 відображає основні тенденції та зміни в сфері міжнародної та внутрішньої торгівлі за попередні 10 років. Це і безпека перевезень, і внесення змін в національне законодавство різних країн відносно умов поставок, і застосування електронних документів та багато іншого.

Інкотермс – міжнародний документ, що містить в собі міжнародні правила по тлумаченню термінів для внутрішньої і міжнародної торгівлі, які встановлюють права й обов'язки сторін договору поставки з доставки товару і регламентують ризики втрати чи пошкодження товару, а також порядок несення витрат, пов'язаних з товаром. В усьому світі починаючи з 01.01.2011 року вступили в силу нові правила Інкотермс 2010, а в Україні вони набули чинності з 19.05.2011.

Для розподілу ризиків між продавцем і покупцем, вантажовласником і вантажоодержувачем найкраще слугуватиме міжнародний документ – Інкотермс, що містить в собі міжнародні правила тлумачення термінів для внутрішньої і міжнародної торгівлі, які встановлюють права й обов'язки сторін договору поставки з доставки товару і регламентують ризики втрати чи пошкодження товару, а також порядок несення витрат, пов'язаних з товаром, класифікуючи їх за чотирма відмінними між собою категоріями (рис. 1). Міжнародні торгові терміни являють собою стандартні умови договору міжнародної купівлі-продажу. В усьому світі починаючи з 01.01.2011 року вступили в силу нові правила Інкотермс 2010, а в Україні вони набули чинності з 19.05.2011. [5]

(група E – відправлення; група F – основне перевезення не сплачене; група C – основне перевезення сплачене; група D – прибуття)

Рис. 1. Структура правил Інкотермс 2010

Інкотермс 2010 передбачають використання 11 правил, які поділені на два окремих класи:

1. Правила для будь-якого виду транспорту:

EXW (Ex Works) – Франко-завод (назва місця);

FCA (Free Carrier) – Франко-перевізник (назва місця призначення);

CPT (Carriage paid to) – Фрахт/перевезення оплачено до (назва місця призначення);

CIP (Carriage and Insurance Paid to) – Фрахт/перевезення і страхування оплачені до (назва місця призначення);

DAT (Delivered at Terminal) – Поставка на термінал;

DAP (Delivered at Place) – Поставка в місце;

DDP (Delivered Duty Paid) – Поставка з оплатою мита.

2. Правила для морського і внутрішнього водного транспорту:

FAS (Free Alongside Ship) – Франко вздовж борту судна (назва порту відвантаження);

FOB (Free on Board) – Франко-борт (назва порту відвантаження);

CFR Cost and Freight) – Вартість і фрахт (назва порту призначення);

CIF (Cost Insurance and Freight) – Вартість, страховка і фрахт (назва порту призначення).

Але інколи трапляється, що сторони помилково застосовують терміни, призначені для перевезення товарів морем, і тоді, коли мають на увазі інший вид транспорту. Це може поставити продавця в невдале положення, коли він не може виконати своє зобов'язання щодо надання покупцю відповідного документа (наприклад, коносаменту, морської накладної чи їх електронного еквіваленту). У преамбулі до кожного терміна вказується, чи може він використовуватися для всіх видів транспорту чи тільки для водного.

За допомогою правил Інкотермс учасники договору можуть зафіксувати фіксують такі важливі умови:

- місце виконання обов'язків продавця з передачі товару;
- момент виконання цих обов'язків;
- процес перекладення ризиків з продавця на покупця;
- розмежування обов'язків стосовно оплати необхідних витрат і зборів
- отримання експортних і імпорتنих ліцензій;
- обов'язки щодо укладення договору перевезення;
- розмежування обов'язків сторін стосовно пред'явлення документації,
- обов'язки щодо страхування;
- розмежування між сторонами обов'язків по забезпеченню належної упаковки та інше.[1]

Основною помітною різницею правил Інкотермс 2010 року від попередніх є зменшення кількості термінів з 13 до 11, і одночасно при цьому було створено такі нові положення як: DAP – delivered at place – поставка до пункту та DAT – delivered at terminal – поставка до терміналу. Відповідно чотири терміни, які в практиці використовувалися найрідше, були скасовані – DAF, DES, DEQ, і DDU [4]. Відповідно розподіл обов'язків між сторонами договору залежить від обумовленого в договорі терміну і в кожному випадку має свої відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл обов'язків сторін за правилами Інкотермс 2010

	Пакування товару	Завантаження на транспортний засіб	Доставка до основного пункту завантаження	Завантаження на основний транспортний засіб	Перевезення товару	Відвантаження з основного транспорту	Доставка товару до місця призначення	Страхування	Розмитнення
EXW	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець
FCA	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець
FAS	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець
FOB	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець
CFR	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Покупець	Покупець
CIF	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Продавець	Покупець
DAT	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець	Покупець
DAP	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець
CPT	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Покупець
CIP	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець
DDP	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Продавець	Покупець	Продавець

Таким чином ми бачимо з таблиці, що такі умови як CIP і DDP покладають майже всі обов'язки на продавця, водночас як EXW перекладає все на покупця. Такі розмежування умов дають змогу сторонам обрати найзручніший для них варіант та чітко розподілити обов'язки, і застрахувати тим самим себе від багатьох ризиків. Найчастіше в договорах використовують такі умови Інкотермс, як EXW, FOB, CIF, CIP.

Серед них в усьому світі найчастіше використовується умова FOB, що пояснюється її зручністю як для продавця і покупця.

Правила Інкотермс традиційно використовуються в міжнародних торговельних угодах, коли товар перетинає національний кордон. Але в різних частинах світу торгові блоки, такі як Європейський Союз, дещо спростили формальності перетину кордону. Таким чином, підзаголовок правил Інкотермс 2010 формально визначає, що їх можна застосовувати як для міжнародних, так і для внутрішніх договорів купівлі-продажу.

Правила Інкотермс 2010 включають:

- розширені рекомендації, створені для того, щоб допомогти користувачам раціонально обрати конкретне правило для кожної угоди;
- нову класифікацію, яка покликана допомогти у виборі найкращих правил залежно від виду транспорту;
- рекомендації по використанню електронних процедур;
- вдосконалені вимоги відносно інформації про безпеку;
- рекомендації щодо використання Інкотермс 2010 у внутрішній торгівлі.

Широке поширення Інкотермс при укладанні договорів міжнародної купівлі-продажу товарів в усьому світі пояснюється низкою причин [2]:

1. Величезний авторитет Міжнародної Торгової палати, під егідою якої і були розроблені правила Інкотермс.
2. Інкотермс отримав визнання з боку ділових кіл більшості країн.
3. Інкотермс періодично оновлюється, слідкуючи за розвитком науково-технічного прогресу, враховуючи передовий досвід і практику міжнародної торгівлі, в першу чергу, зміни в транспортуванні та обробці товару.
4. Інкотермс дозволяє уникнути сторонам суперечок і різних тлумачень того чи іншого терміна, умови договору, даючи з урахуванням новітньої міжнародної практики роз'яснення з тих чи інших базисів поставки.
5. Інкотермс дозволяє максимально спростити формулювання та укладення договору купівлі-продажу, уникнути зайвих нагромаджень у розподілі взаємних прав і обов'язків сторін, дозволяє їм чітко визначити обсяг прийнятих на себе зобов'язань.
6. Вибір того чи іншого базису поставки на основі Інкотермс багато в чому визначає ціну товару, розподіл між покупцем і продавцем витрат з доставки товару, тобто в підсумку комерційну ефективність угоди.

Висновки. Правила Інкотермс 2010 забезпечують безпеку і знижують рівень невизначеності в зовнішньоекономічних договорах. Крім того гнучкість та зручність Інкотермс привернули до нього велику увагу та популярність серед агентів зовнішньоторговельної діяльності, що відповідно зробило Інкотермс головним інструментом розподілу ризиків. Ці правила направлені на полегшення контрагентам з різних держав процесу укладання і виконання зовнішньоекономічних договорів за допомогою чіткого формулювання та письмового закріплення стандартних умов договору.

Актуальною на сьогодні є необхідність внесення змін до деяких законодавчих актів України, які так чи інакше пов'язані із застосуванням правил "Інкотермс" в Україні. Серед них Митний кодекс України, Господарський кодекс України, закони: "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про транспортно-експедиторську діяльність" і "Про державну підтримку сільського господарства України".

Література

1. Аляб'єва Н.В. Використання правил Інкотермс при укладенні договору поставки / Н. В. Аляб'єва // Економіка будівництва і міського господарства. – 2011. – Т. 7. – № 4. – С. 209–215.
2. Дикало Д.Л. Інкотермс как инструмент риск менеджмента в международной логистике / Д.Л. Дикало // Материалы международной научно-практической конференции ["Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте 2012"]. – 2012. – С. 29–30.
3. Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України : [прийнято ВР 16.04.91 р. № 959-ХП, із змінами і доповненнями] // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – № 17. – С. 20–24.
4. Інкотермс 2010. Правила ICC з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі – К. : Асоціація "ЗЕД", 2011. – 131 с.
5. Інкотермс 2010 в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.incoterms.zed.ua/ru/copyright>

References

1. Alyab'eva n.v. Using of rules of Incoterms for the conclusion of treaty of delivery / N. V. Alyab'eva //

Economy of building and municipal economy –2011– Т7– 14. – 209-215 p.

2. Dikalo D.L. Inkoterms as an instrument is a risk of management in international logistic/ D.L. Dikalo // Materials of international nauchno-prakticheskoy conference the “Perspective innovations in science, education, production and transport 2012”.– 2012 –29-30 p.

3. A law of Ukraine is “On foreign economic activity” from 16.04.91 № 959-ХІІ, with changes and additions // All about a record-keeping. – 2007. – № 17. – p.20-24.

4. Inkoterms 2010. Rule ISS from the use of terms for domestic and international trade — K.: Association of “ZED”, 2011.-21-131p.

5. Inkoterms 2010 in Ukraine [Electronic resource]. it is access Mode : <http://www.incoterms.zed.ua/ru/copyright>

Надійшла 14.04.2013; рецензент: д. е. н. Стадник В. В.

УДК 65.012.4(477)

Н. М. ТЮРИНА, Є. О. ШЕЛЕСТ

Хмельницький національний університет

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розроблено структурологічну модель механізму формування і використання експортного потенціалу підприємств машинобудування. Розширено можливості реалізації механізму шляхом створення регіональних агентств, метою яких є сприяння розвитку та використання конкурентоспроможного ресурсу машинобудівних підприємств на зовнішніх ринках.

Ключові слова: експортний потенціал, конкурентоспроможні ресурси, механізм, модель, регіональне агентство, оцінювання.

N. M. TYURINA, I. O. SHELEST

Khmel'nyts'ky National University

MECHANISM OF FORMING AND REALIZATION OF EXPORT POTENTIAL OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

Theoretical approaches are analysed and generalized, in relation to essence and classification of export potential of enterprise. Structurization of export potential of subject of manage is executed, on the basis of what he is formed structurally functional dynamic model. Certainly regulating tool of influence on the processes of forming and use of export potential of enterprise which is used abroad and in Ukraine. The features of development of export activity of enterprises of machine-building of Ukraine are analysed, the evaluation of the state of forming and use of them is carried out export potential. Pre-conditions, problems and threats which influence on forming and use of export capacities of domestic machine-building enterprises, are systematized and generalized. Certainly base elements of mechanism of forming and use of export potential of enterprises of machine-building and he is developed structural and logical model. Market abilities mechanism are extended by creation of regional agency, the purpose of which is an assistance development and use of competitive resource of machine-building enterprises on oversea markets. In quality of instrument of the developed mechanism the complex system of evaluation of export potential of enterprises is offered and approved it on the machine-building enterprises of the Khmelnytsky region.

Keywords: export potential, competitive resources, mechanism, model, regional agency, evaluation.

Вступ. Досвід високорозвинутих країн та країн, які інтенсивно розвиваються, переконує у тому, що динамізм позитивного розвитку більшості національних економік значною мірою досягається завдяки проведенню ефективної експортної політики і залежить від рівня досконалості процесів, що пов'язані з формуванням та використанням експортного потенціалу як держави, так і суб'єктів господарювання, а також від добору методів і інструментів, які здатні забезпечити успішний перебіг цих процесів.

Від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу України протягом останніх років свідчить про відсутність комплексного підходу до питань формування і використання експортного потенціалу суб'єктів господарювання та недосконалість державного регулювання у цій сфері діяльності. Для підвищення ефективності експортної політики держави необхідно розробити і впровадити оптимальний механізм формування та використання експортного потенціалу підприємств, найперше, наукоємних галузей, особливо машинобудування, що значною мірою визначає конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методологічних основ розвитку експортного потенціалу зробили такі зарубіжні вчені: Грайпл Е., Енгельхарт Д., Ліндерт П., Портер М., Ріттенбрук К., Харрод Р. та інші. Цим питанням присвячені роботи і багатьох вітчизняних науковців, наприклад: Байрака В.М., Бойка С.М., Васильківського Д.М., Кириченко О.М., Коломійця В.В., Крушницької Г.Б., Ліпич Л.Г., Пепи Т.В., Пирець Н.М., Попової О.І., Серової Л.П., Скорнякової І.В., Стичішина П.П.

Незважаючи на значний обсяг напрацювань у зазначеній сфері, науковцями порушуються, в